

Ans Grotendorst in gesprek met Sibrenne Wagenaar

Sibrenne Wagenaar (37) is werkzaam als facilitator en adviseur op het gebied van leren in organisaties. Zij houdt zich vooral bezig met het stimuleren van collectief leren, leren van en met elkaar. Sibrenne: 'Ik geloof sterk in leren als sociaal proces en dialoog, samenwerking en interactie zijn daarbij cruciaal. We leren door samen te werken, ervaringen te delen en nieuwe kennis te ontwikkelen. Ik heb gemerkt dat online tools heel ondersteunend kunnen zijn in werk- en leerprocessen. Mijn vraag daarbij is steeds: welke webtools werken goed in welk proces en hoe kan je dit proces in een organisatie ondersteunen? Ik probeer regelmatig een nieuwe webtool uit om ook mijn eigen werk- en leerproces goed vorm te geven.'

Ans Grotendorst *

Het ondersteunen van individuele en gezamenlijke leerprocessen met web 2.0 tools. Dat is het thema waarover we in gesprek zouden gaan – en we duiken er meteen vol in, enthousiast als we beiden zijn voor dit onderwerp. Om echter ook een enigszins gestructureerde tekst op papier te krijgen is het toch handig een verhaallijn te kiezen.

Laten we gewoon beginnen bij het begin. Waar is jouw interesse voor online werken begonnen en hoe heb je de mogelijkheden ontdekt en ontwikkeld?

Mijn interesse komt deels voort uit nieuwsgierigheid; ik experimenteer graag met nieuwe mogelijkheden om leerprocessen te ondersteunen. Voor een ander belangrijk deel komt mijn belangstelling voort uit de noodzaak om over grenzen heen contact te hebben en te werken. Ik heb een aantal jaren gewerkt bij PSO, een organisatie voor capaciteitsopbouw in ontwikkelingslanden. Onze vraag was: hoe kunnen we beter samenwerken met lokale partners, minder omslachtig, sneller, zonder steeds heen en weer te reizen? Skype (internetgesprekken met of zonder beeld) werkte al prima en daar maakten we veel gebruik van. Je hebt een computer nodig en een aansluiting op het internet, that's it. Het is laagdrempelig, gratis, en je hebt ook geen reistijd en -kosten.

Vanaf dat moment ben ik op zoek gegaan naar en gaan experimenteren met andere web 2.0 tools. Dat deed ik onder meer door een bijeenkomst te organiseren met andere be-

langstellenden om onze ervaringen uit te wisselen. En belangstelling was er! Samen met Joitske Hulsebosch heb ik vervolgens het idee opgevat om een community of practice rondom het werken met webtools te starten. Een prachtige omgeving om zowel te experimenteren met allerlei tools, als om het online leren in een community te faciliteren.

Zo is het dus begonnen, grensoverschrijdend willen werken. In dit geval wereldwijd communiceren en samenwerken, maar het kan natuurlijk ook op kleinere schaal. Bijvoorbeeld binnen en tussen organisaties, en tussen professionals.

Foto: Lebelje van der Spoel

De term is al een paar keer gevallen: web 2.0. Wat wordt daarmee bedoeld? En meteen nog een vraag: 2.0 suggereert dat er ook een web 1.0 is geweest?

Web 1.0 en 2.0 kun je zien als fasen in de ontwikkeling van www, het world wide web. In fase 1.0 ontstonden veel websites en kregen steeds meer thuisgebruikers en consumenten aansluiting op het internet. De websites waren vooral gericht op informatieoverdracht. Al surfend langs de sites kon je veel informatie opdoen. De meeste sites waren statisch, het was vooral eenrichtingsverkeer. De sites waren ook ingewikkeld om te maken, dat was voorbehouden aan specialisten, met een technologische achtergrond. Er bestaan nog heel veel van dit type websites.

Sinds het begin van deze eeuw is de ontwikkeling van het web een tweede fase ingegaan, waarin websites ontstaan waar je online van alles kunt opslaan en uitwisselen: documenten, foto's, video's, podcasts,

muziek. Je hebt er geen software voor nodig, alleen een computer, een internetaansluiting en een browser. Verder doe je alles online. Het is interactief en sociaal; netwerken komt in de plaats van eenzijdige informatieoverdracht. Het is nu mogelijk om zonder specialistische kennis zelf vorm te geven aan de wijze waarop je wilt communiceren, gebruikmakend van tools en formats die op het web beschikbaar zijn. Je bent dus veel minder afhankelijk van anderen. Was web 1.0 een technologische stap, web 2.0 is vooral een sociale. Veel mensen maken al volop gebruik van web 2.0 tools.

Een paar voorbeelden:

Social Networking	Vodcasting	Photosharing	Weblogs
Hyves	YouTube	Flickr	Blogger
Facebook	Blip.tv	Picasa	iWeb (Mac)
Schoolbank	Google video		
MySpace	OneWorldTV		
Meer werkgericht:	Meer werkgericht:		Micro blogging
LinkedIn	Teachertube		Twitter
PlaxoPulse			Jaiku
	Podcasting		
	iTunes		
	Podcast Pickles		
	Odeo		
	Gcast		

Privégebruik en toepassing in het werk zijn niet strikt gescheiden. Deze voorbeelden betreffen vooral persoonlijk gebruik. Je werkt ermee op de tijd en de plaats die jou uitkomen. Jong en oud maken er gebruik van, hoewel Hyves en Twitter vooral jonge gebruikers kennen. Maar zoals je weet maken ook werkgevers en politici slim gebruik van Hyves...

Werken met web2.wikispaces

Er zijn ook minder bekende of nog niet zoveel gebruikte web 2.0 tools.

Op de website <http://werkenmetweb2.wikispaces.com/> die ik samen met anderen onderhoud, is een hele toolkit te vinden, met uitgebreide toelichting, voorbeelden en verwijzingen. Een aanrader, voor wie wel eens (beter) kennis wil maken met allerlei mogelijkheden.

Bijvoorbeeld:

RSS-feeds/readers	Wiki's	Online surveys/ polls	Mindmapping
Netvibes	Pbwiki	Surveymonkey	Mindmeister
iGoogle	Wikispaces	Zoomerang	Imagination
FeedReader	Mediawiki	Freeonlinesurveys	Bubbl.us
NewsFire	Wetpaint	Sparklit	Freemind
	Google docs	Vizu	
Online documenten delen	Social bookmarking	Online discussion forums	
Hordit	Del.icio.us	Google Groups	
Slideshare	Ma.gnolia.com	Yahoo Groups	
Scribd	Watvindervijover.nl	MS Sharepoint	
Edocr		Ning	
esnips		Tangler	

Sibrenne, je benadrukt dat het om tools, instrumenten, gaat. Werken hiermee is dus geen doel op zich.

Nee, hoewel het wel helpt om de tools te kennen, zodat je ze weloverwogen kunt inzetten. Eigenlijk geldt hiervoor hetzelfde als voor werkvormen: je past geen werkvorm toe om de werkvorm, maar om een leerproces te ontlokken of te ondersteunen. Het is echter wel handig om een scala aan werkvormen te kennen, dat brengt je op ideeën. Je kunt ze dan ook gericht toepassen. Zo werkt het ook bij de web 2.0 tools. Ik stel mijzelf eerst vragen. Vanuit een persoonlijke benadering: hoe kan ik als professional mijn werk verbeteren? Welke tools kunnen mij daar behulpzaam bij zijn?

Vanuit een collectieve benadering: hoe kunnen we de interactie tussen mensen ondersteunen, zodat er sociaal leren en kennisontwikkeling ontstaat? Die zowel de professional als de organisatie ten goede komt? Ik ben sterk geïnteresseerd in het op gang brengen en ondersteunen van collectieve leerprocessen. Voor de ontwikkeling van organisaties en groepen professionals zijn die onmisbaar. Web 2.0 tools kunnen daar een prachtige rol in spelen. Dat gebeurt ook steeds meer, zij het nog aarzelend.

Hoe komt dat? Vanwaar die aarzeling?

Deels door onbekendheid met de mogelijkheden. Wanneer je de werkvormen en instrumenten niet kent, kun je ze ook niet inzetten. Vandaar dat we die website onderhouden. We geven ook regelmatig workshops, om bekend te raken en te oefenen met de toepassingen. Daarnaast zie ik initiatieven vaak doodbloeden, doordat er te sterk op de instrumenten wordt ingestoken. Je past ze een paar keer toe en daarna houdt het weer op, omdat ze niet in de aard en de ritme van het werk zijn ingebed. Dan kost het alleen maar tijd – en die is in organisaties kostbaar... De inbedding in het werk is belangrijk. Dan ga je de meerwaarden ervaren.

Heb je voorbeelden van succesvolle toepassingen?

O ja, zeker. Een mooi voorbeeld vind ik Rijkswaterstaat. Daar is een team van HRD-professionals (corporate opleidingen) in korte tijd gegroeid van 15 naar 25 personen, plus nog een aantal zzp'ers. De teamleden zijn meestal op pad, ontmoeten elkaar niet vaak. Op momenten dat zij elkaar treffen, is er weinig tijd om te werken aan professionalisering en

gemeenschappelijke thema's. Zij vinden het wel van veel belang om samen op te trekken en het gezamenlijk leren vorm te geven. Aanvankelijk zochten ze het in Actuamail, een soort digitale nieuwsbrief, eigenlijk een web 1.0-toepassing. Dat werkte een tijdje, maar nu ervaart men het vooral als 'iets dat aan het eind van de maand nog moet'. Nu zijn we bezig een online-omgeving te creëren, waar men ervaringen kan delen, rond thema's die op face-to-face-bijeenkomsten zijn vastgesteld. We gebruiken daarvoor een 'Ning-omgeving' (zie de website [werkenmetweb2](#)), waar ieder ook een persoonlijke pagina heeft. De teamleden kunnen bronnen en artikelen aan elkaar doorgeven, ervaringen uitwisselen en specifieke vraagstukken met elkaar bediscussieren. Dit komt nu steeds beter van de grond.

Wat is bepalend voor het succes?

Dat het goed georganiseerd is, en dat we een groep 'aanjagers' hebben. Dat is echt nodig als het om een groep gaat, om een collectief leerproces. Zodra het vrijblijvend wordt, ieder op zijn eigen moment kan in- en uitvliegen, ben je het proces kwijt.

Online leren is niet planbaar, het staat niet in je agenda of op je rooster. Zolang het om individueel werken gaat is dat geen probleem. Bij collectieve leerprocessen moet je echter zorgen voor een georganiseerde interactie. Momenten afspreken waarop je elkaar online treft, zodat ieder zich kan voorbereiden. Of een discussie in een specifieke week laten plaats vinden. Een klein groepje ervoor verantwoordelijk maken dat er elke week een nieuwe blogpost verschijnt.

Vereist werken met web 2.0 tools een andere manier van werken?

Het vereist werken met een andere gerichtheid. Je neemt informatie op een andere manier tot je, soms doelgericht, vaak ook niet. Er ontstaan onverwachte resultaten, geheel nieuwe invalshoeken en contacten. Door het combineren van verschillende informatiebronnen. Of door je eigen gedachten te leggen naast een idee van iemand anders.

Het werken in een netwerk brengt met zich mee dat je dingen krijgt aangereikt, en dat jij anderen voorziet van tips, linkjes, favorieten. Soms krijg je zomaar, onverwachte feedback. Belangrijk is wel je te realiseren dat je een netwerk niet zomaar opbouwt. Het is geen kunst om in korte tijd gelinkt te zijn aan 500 mensen. Dat is echter nog geen netwerk, waarin je samen leert en kennis ontwikkelt. Dat vraagt geduldig bouwen, investeren, lange adem.

En na web 2.0 ... komt web 3.0?

De contouren van web 3.0 worden in de verte zichtbaar, zij het nog vaag en de meningen over hoe dat eruit gaat zien zijn verdeeld. Het zal waarschijnlijk gaan om een nieuwe technologische stap. Men heeft het over het 'semantische web', het web dat de inhoud van websites gaat begrijpen. Het web is hierdoor in staat om steeds meer voor de gebruiker te gaan denken en hem of haar te voorzien van suggesties en adviezen. Web 3.0 lijkt eerder een nieuwe stroom dan een vervolg op web 2.0. Intussen is web 2.0 nog lang niet uitontwikkeld, er is nog zoveel mogelijk, er zijn nog zoveel kansen te benutten!

Bronnen, verwijzingen

- <http://www.link2learn.eu/>
- <http://www.pso.nl>

* **Drs. Ans Grotendorst** is partner van Kessels & Smit, The Learning Company en vaste gastredacteur van *Onderwijs en gezondheidszorg*.